

Pracovný list:

28. január: sv. Tomáš Akvinský, kňaz a učiteľ Cirkvi

Pôvod mena: v hebr. slove teóma – dvojča, blížnec. Mysliteľ, filozof a teológ sv. Tomáš Akvinský sa narodil ako šľachtické dieťa okolo r. 1225 na hrade Roccasecca. Ako osemnásťročný proti vôli rodičov vstúpil do dominikánskej rehole. Študoval v Bologni, Kolíne a Paríži, kde bol žiakom vynikajúceho učiteľa sv. Alberta Veľkého. Svojím kázaním a spismi Tomáš dokázal, že viera a rozum môžu spolupúčať. Jeho najväčším spisom je Teologická summa – kľúčový spis, ktorý pomohol sformovať teologický jazyk Katolíckej cirkvi. Ďalším významným dielom je Summa proti pohanom, ktorou odmietol pohanskú filozofiu. V pokore odmietol aj miesto neapolského arcibiskupa. Bol vyhľadávaným kazateľom a duchovným poradcom. Napriek chorobe sa vydal na cestu na Lyonský koncil, kam ho pozval pápež. Na ceste však zomrel v opátstve Fossanova v roku 1274. Jeho sviatok sa slávi vo výročný deň prenesenia jeho telesných pozostatkov do Touluse vo Francúzsku 28. januára 1368. V ikonografii je zobrazený s množstvom atribútov, ktoré zachytávajú jeho širokú erudovanosť. Hviezda, holubica, pás, kniha, pero, ľalia, drahokam, monštrancia, mitra a biskupská berla. Znázorňujú jeho čnosti, hľadanie a zjavovanie Boha, pokoj, statočnosť, spravodlivosť. Biskupská mitra a berla sú znaky biskupa, za ktorého bol sv. Tomáš vymenovaný po smrti, čo je veľmi zvláštne.

Amiguinhos de Deus

Päť ciest rozumu k poznaniu Boha:

Prvá cesta je z pohybu. Z pohybu vecí prichádzame k prvému hýbateľovi. Tento dôkaz pochádza od Aristotela, ktorý sv. Tomáš prevzal. Vo svojej Teologickej summe píše: „Prvá a najzrejmejšia cesta (k poznaniu Boha) sa berie z pohybu. Je totiž isté a zmyslami vnímateľné, že sa v tomto svete veci hýbu. Avšak všetko, čo sa hýbe je pohybované iným... Tu však nemožno postupovať do nekonečna, pretože by nebol žiaden prvý hýbateľ a následkom toho ani žiaden iný pohybujúci; keďže druhotní hýbatelia nepohybujú, ak nie sú sami hýbaní prvotným hýbateľom (ako palica sa nehýbe, ak nie je hýbaná rukou). Teda je nutné prísť k nejakému prvému hýbateľovi, ktorý nie je nikým iným hýbaný, a pod ktorým všetci rozumejú Boha.“

Druhá cesta je z účinnej príčiny. Z príčin zapríčinených prichádzame k príčine nezapríčinennej. Vplyvom príčiny vzniká istý účinok. Vzájomné vzťahy medzi príčinou a účinkom sú vyjadrené takýmito dvoma formuláciami: (1) Niet účinku bez príčiny; každý účinok musí mať dostatočnú príčinu (niet dymu bez ohňa). (2) Žiadna vec nemôže byť sama sebe účinnou príčinou. (Ja som sa nemohol narodiť zo seba.) Veci, ktoré vo svete vznikajú majú svoju príčinu, ktorá nepochádza z nich samotných. Svätý Tomáš v Summe píše: „... nie je možné, aby niečo bolo samo sebe príčinou, lebo by bolo prv

ako je samo – čo je nezmysel.“ Aj tu podobne ako v dôkaze z pohybu je nemožné postupovať v účinných príčinách do nekonečna. „Lebo vo všetkých zoradených účinných príčinách, prvé je príčinou stredného a prostredné je príčinou posledného... A preto keby sa v účinných príčinách postupovalo do nekonečna, nebude prvej príčiny a tak ani posledný účinok, ani prostredná príčina, čo je zrejme nesprávne. Teda je potrebné stanoviť nejakú prvú účinnú príčinu, ktorú všetci nazývajú Bohom.“

Tretia cesta poznania Boha je z náhodnosti bytia. Z náhodností jednotlivých bytí prichádza rozum k bytiu nutnému. Ja a ani nikto iný z nás tu nemusel byť a raz tu ani nebude. A tak podobne tu nemusel byť a nebude celý svet s mnohými jednotlivými vecami v ňom. Svet je teda náhodné bytie, ktoré vôbec nemuselo existovať. Ak však toto náhodné bytie existuje, musí existovať bytie naopak „samo sebou nutné“ (nemajúce príčinu svojej nutnosti odinakaľ iba od seba), ktoré je zároveň účinnou príčinou všetkých náhodných bytí. Toto nutné bytie menujeme Bohom.

Štvrtá cesta je zo stupňov dokonalosti vo veciach. Z nich rozum prichádza k najdokonalejšiemu bytiu. Svätý Tomáš v Teologickej summe píše: „Vo veciach totiž nachádzame niečo viac a menej dobré a pravdivé a ušľachtilé a tak ďalej. Avšak viac a menej sa hovorí podľa toho, ako sa rozlične blíži k tomu, čo je najviac. Ako napríklad viac tepla je, čo sa viac blíži k najteplejšiemu. Je teda niečo, čo je najteplejšie, najpravdivejšie, najušľachtilejšie a v dôsledku toho najviac bytie... Čo sa však nazýva najviac takým (dokonalým) v niektorom rode, je príčinou všetkého, čo je z toho rodu: ako oheň, ktorý je najviac teplý, je príčinou ostatného tepla... Teda je niečo, čo je príčinou bytia a dobroty a ktorejkoľvek dokonalosti vo všetkých veciach, a to nazývame Bohom“.

Piata cesta poznania je z poriadku vecí (z cieľuprimeranosti bytia). Z poriadku vecí rozum prichádza k múdreému usporiadateľovi všetkého. Svätý Tomáš na tejto ceste vyzoroval, „že niektoré veci, ktorým chýba poznanie, totiž prírodné telesá, sú (napriek nedostatku tejto schopnosti) činné kvôli určitému cieľu. Vyplýva to z toho, že vždy alebo veľmi často sú činné tým istým spôsobom a dosahujú to, čo je najlepšie. Z toho je zjavné, že nie náhodou, ale zmysluplne dochádzajú k cieľu. Čo však nemá poznanie, nemôže smerovať k cieľu; jedine vtedy, ak je riadené niekým poznávajúcim a rozumným (ako šíp lukostrelcom). Teda existuje niečo rozumné, čo všetky veci prírody usmerňuje k cieľu, a to nazývame Bohom.“

Osemsmerovka s tajničkou – latinsky Klaniam sa ti vrúcne ANJELSKÝ, BYTIE, CIEĽ, DOMINIKÁN, EUCHARISTIA, FILOZOF, HOLOBICA, KNIHA, KOLÍN, MONŠTRANCIA, MYSTIKA, NEBO, PARÍŽ, POKORA, PÄČCIEST, SPISY, TEOLÓG, ČNOSTI, ŠĽAHTIC

Predsavzatie: Vyhľadám pieseň v JKS č. 270 a prečítam si pomalým spôsobom slová – premeditujem.

A	Š	L	A	C	H	T	I	C	D	M
T	S	E	I	C	Ľ	Ā	P	A	O	Y
D	O	M	I	N	I	K	Ā	N	O	S
P	O	K	O	R	A	B	Š	J	F	T
A	G	R	O	Y	K	T	O	E	O	I
R	H	Ó	S	O	R	Č	B	L	Z	K
Í	T	I	L	A	N	E	E	S	O	A
Ž	P	I	N	O	Ľ	D	N	K	L	H
S	N	C	S	K	E	E	E	Y	I	V
E	I	T	Y	B	O	T	I	T	F	E
A	I	T	S	I	R	A	H	C	U	E